

FEIL FOKUS: Journalister og redaktører som lever sine liv i Grünerløkka og i Lommedalen bidrar til å sette rikspolitisk agenda, men livene de lever har mer til felles med livene som leves i London enn i Lierne. For denne kosmopolitiske klassen av opinionsdannere oppfattes livene i distriktene som mindre relevante, skriver kronikøren.

FOTO: SCANSTOCKPHOTO

Den frustrerte velgeren

KRONIKK

Espen Leirset
Høgskolelektor i
statsvitenskap, HiNT

Hvorfor er det slik at 21 av 25 kommuner med lavest valgdeltakelse ligger nord for Dovre?

Kanskje er det så enkelt som Andreas M. Hansens analyse fra 1899. I boken Norsk Folkepsykologi forklarte han hvorfor folk stemmer som de gjør ut fra fysiske trekk. Han trakk fram hodeform som sentral indikator, og slo fast at landet var befolket av to raser; «langskaller» og «kortsikler». Visste man ikke hvor sterkt et parti sto i en bygd, trengte man bare å måle skallene på 100 av velgerne for å få svar.

Om Andreas M. Hansens analyse også gjaldt for deltagelse i valg, er usikkert. Men selv om valgdeltakelsen i Norge ligger noenlunde stabilt rundt 77 prosent, er det et faktum at valgdeltakelsen gjennomgående er lavere nord i landet enn sør i landet. Kommuner i Nord-Norge og Trøndelag dominerer lista over kommuner med lavest valgdeltakelse. Kommuner sør for Dovre dominerer lista over høyest valgdeltakelse.

Hvorfor i all verden er det slik?

Forskningen ser gjerne på hjemmesittergruppen fra tre perspektiver:

- Det rasjonelle perspektivet, som betyr at velgeren vurderer kostnaden ved å stemme i form av tid og besvær som større enn verdien av å delta.
- Det sosiologiske perspektivet, som forklarer stemmegivning ut fra hjemmesitternes sosiale bakgrunn.
- Det sosialpsykologiske perspektivet, som begrunner hjemmesitterens valg ved holdninger til selve det politiske systemet.

Disse perspektivene kan forklare noe av hjemmesittingen, men ikke alt. Begrepet politisk tillit har de siste årene blitt viktigere for å forstå hvorfor en så stor del av velgergruppen blir sittende hjemme. Begrepet har opphav i den amerikanske statsviteren Robert Putnams analyser av det italienske og amerikanske samfunnet.

Hvordan kan man forstå politisk tillit? Professorene Ola Listhaug og Bernt Aardal anfører fem faktorer

i sin studie av siste stortingsvalg: Politisk avstand, politisk leveringsdyktighet, påvirkning fra medier, politiske skandaler og virkningen av institusjoner. De tre første kan kanskje bidra til å forklare forskjeller i stemmegivning mellom periferien og sentrum.

Politisk avstand dreier seg egentlig ikke om geografi, men om at politikere blir opptatt av saker som velgerne ikke finner relevante. Men nettopp dette har også en geografisk dimensjon, siden politikken preges av riksmidienes søkelys – og dette søkelyset er i stor grad knyttet til problemer som oppfattes som relevante på Østlandet. Journalister og redaktører som lever sine liv i Grünerløkka og i Lommedalen bidrar til å sette rikspolitisk agenda, men livene de lever har mer til felles med livene som leves i London enn i Lierne. For denne kosmopolitiske klassen av opinionsdannere oppfattes livene i distriktene som mindre relevante. Søkelyset på saker som av mange oppfattes som østlandsbaserte, bidrar til å øke den

politiske avstanden – med oppgitt passivitet som konsekvens blant velgerne.

Det er også mange i distriktene som ikke føler at leveringsdyktigheten fra politikerne er god nok. Det oppfattes at de fleste partier er enig i høye målsettinger om å ta landet i bruk, og utvikle distrikter og landbruk. Likevel fortsetter krisen i landbruket og avfolkingen av distriktene. 1500 gårdsbruk legges ned hvert år, og landet gror igjen. Østlandet suger til seg både folk, offentlige arbeidsplasser og investeringer i samferdsel. På partier har en erklært sentralistisk politikk i Norge, og når sentralisme likevel er resultatet, sprer det seg oppgitt frustrasjon blant velgerne – som manifesterer seg i passivitet og hjemmesitting.

Politiske realiteter knyttet til sentralisering og nasjonal oppmerksomhet rundt saker som oppfattes som mindre relevante der de bor, kan kanskje forklare noe av hjemmesittingen i Trøndelag og Midt-Norge. Enten det – eller formen på hode-skallen.

“
Leveringsdyktigheten fra politikerne er ikke god nok.